

Osobní archiv (9)

Dokumentace k výplatním otiskům - Archivní karty k výplatním strojům.

Každý správný sběratel je tak trochu i badatel. Tyto dvě specializace jdou dějinami ruku v ruce. Sběrateli nestačí, že má v držení filatelistický artefakt, chce vědět víc. Kde se to dozví? Existuje zcela jistě mnoho zdrojů. Jedním z nich je archiv a archivní materiály.

Když se podívám zpět na skoro stoletou historii výplatních strojů a výplatních otisků u nás, zjišťuji, že nejlepší zdroj informací byla mravenčí činnost zodpovědných za 1. republiky, i když i koncem tohoto období z důvodů jiných starostí, které ovládly Evropu a svět, to nebylo to pravé ořechové. Ale několik prvních let po roce 1926, kdy vznikl výplatní otisk, byly zcela profesionální.

Stroj a otisk byly předmětem zveřejnění ve veřejném Věstníku MPT. Sběratelská obec s pomocí těchto důležitých dokumentů ihned začala s katalogizací vzniklých otisků. Úřední místa registrovala jen vznik a změny otisků. Další bylo na sběratelích (chybotisky, změny částí otisku, poruchy apod.).

Každý stroj měl svou archivní kartu vytvořenou u výrobce (ta zůstala výrobci a je součástí depozitářů v případě strojů Francotyp v archivech německého Muzea komunikací muzea). Určité archivy si drží stále existující výrobce Francotyp - Postalia, i když ve velmi omezeném množství.

Archiv mělo na starosti u nás mnoho subjektů - Narpa - Kancelářské stroje - Datasystém a další. A podle toho to vypadalo. Údaje z firemního archivu jsou prakticky nedosažitelné a nechci domýšlet, kde skončily.

Poštovní muzeum v Praze za 1. republiky dostávalo od poštovních subjektů, které měly na starosti výplatní stroje, první otisky. Poštovní správa si vytvářela vlastní archivní karty ke každému stroji. Na těchto kartách byl uživatel a jeho adresa, model stroje, všechna dosažitelná čísla (stroj, klíček). Informace o povolení respektive o zrušení používání stroje a dohlédací úřad. Mnohdy se na kartách objevila i poznámka o zaplacení úředního poplatku (Kčs 200,- za jeden stroj).

Tyto karty se už, pokud je mi známo, nevytvářejí.

Povinnost posílat povinné otisky se už od války nedodrжуje. Do Poštovního muzea lkétají jen vkaštovky... A to ještě občas.

Jako oko v hlavě si chráním cokoliv souvisí s informacemi ohledně toho kterého výplatního stroje či otisku. Na webu po prozkoumání různých zdrojů zveřejňuji výrobní čísla strojů, které jsou součástí podatelů komerčních uživatelů a pošt.

U mnoha strojů jsou čísla neznámá. Navíc nevíme ani autory námětů, návrhů, rytce ten den, kdy něco v tomto směru objevím, jsou pro mne svátkem. velká škoda. Přece jen výplatní otisk je svým způsobem umělecké dílo, má stejnou hodnotu jako známka či celina. U těchto dvou artefaktů víme vše. U otisků prakticky nic.

Součástí mého archivu proto jsou kromě filatelistických a poštovně historických artefaktů i různé doprovodné materiály. Jedním z nich jsou **archivní karty či průvodky k výplatním strojům, pokud existovaly či se dají sehnat.**

Dnes zveřejňuji dva příklady ze sbírky. Škoda, že na kartách nejsou jména těch, kteří dali návrh na označení uživatele a jména rytců a mechaniků.

Výplatní stroj Francotyp B4 číslo 7766 uživatele firmy Jan Böhm, vývoz růží z Blatné a jeho otisk schválený 5. 6. 1931 se zahájením činnosti 12. 6. 1931 Otisk doprovází archivní karta.

I. Výplatní stroj FRANCOTYP

Použivatelská adresa		Model	Číslo		
Jan Böhm vlastník Blatná č. s. r. č. 451.		B/4	stroje	klíčku	úředního zápisu
			7766	6269	417
Používání povoleno výnosem		Činnost zahájena			
ze dne	číslo	dne			
5. srpna 1931	26031-III-31	Blatná dne 13. 5. 1931			
Používání zrušeno výnosem		Činnost zastavena			
ze dne	číslo	dne			
Příloha		Obvod. ředitelství			
dobře	podává	100-			
Blatná - Otto		97.			

POSTOVNÍ URAD
BLATNÁ

Výplatní stroj Francotyp, model B č. 7616 uživatele Živnostenská banka, filiálka v Bratislavě a jeho otisk schválený 13. 5. 1931 se zahájením činnosti 21. 5. 1931. otisk ke doprovázení archivní kartou.

Nenechte se zmýlit nátlakem na obálce (Predajňa účastinnej spoločnosti pre obchodovanie cukrom v Bratislave). Důvodů k tomu, že zásilku odeslala Živnostenská banka v Bratislavě bylo sto a jeden. Stávalo se, někdy i se souhlasem pošty.

Kartouzská ul.

I.	Výplatní stroj FRANCOTYP			
Používateľova adresa		Model	Číslo	
		stroje	klíčku	čísedlo zástrčky
<i>Levánskeňská banka, pňačka v Bratisl.</i> <i>Bratislava, Vojenského nábreží č. 3.</i>		B-4	7616	6329
		✓	✓	✓
Používání povolené výnosem ze dne _____ číslo _____		Činnost zahájena dne _____		
13./I. 1931.	27.2/IV. 31.	21./I. 1931.		
Používání zrušeno výnosem ze dne _____ číslo _____		Činnost zastavena dne _____		
Poštovní úřad		Ovhuđ. ředitelství		
dobědaci	podávaci			
Bratislava 1.	Bratislava 1.	V.		
		<i>Kč 200.- pl. 1/1. 11. 1931.</i> <i>B. Jozefček</i>		